

Wymagania edukacyjne: Czas na geografę, zakres podstawowy

Nr lekcji	Temat lekcji	dopuszczający	dostateczny	dobry	bardzo dobry	celujący
MAPA ŚWIATA						
1.	Lekcja organizacyjna. Zapoznanie z wymaganiami edukacyjnymi w klasie 1					
2.	Zmiany na mapie politycznej świata	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>państwo, integracja, dezintegracja</i> • wskazuje na mapie politycznej świata wybrane państwa i ich stolicy • wymienia przykłady największych i najmniejszych państw pod względem powierzchni i liczby ludności • wymienia nazwy państw powstałych w Europie po 1989 r. • wymienia nazwy państw sąsiadujących z Polską • wymienia nazwy województw Polski 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia elementy państwa • wyjaśnia różnicę między enklawą a eksklawą • wskazuje na mapie politycznej świata przykłady enklaw i eksklaw • porównuje powierzchnię państw na podstawie danych statystycznych • wymienia nazwy kontynentów objętych procesem dekolonizacji • podaje przyczyny dekolonizacji • wymienia przykłady terytoriów zależnych • podaje przyczyny procesów integracji i dezintegracji państw • wymienia regiony świata, w których zachodzą procesy integracji i dezintegracji • opisuje położenie i granice Polski • opisuje podział administracyjny Polski 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje zmiany na mapie politycznej świata w różnych okresach historycznych • opisuje skutki dekolonizacji • analizuje mapę polityczną świata • opisuje zmiany na mapie politycznej świata po 1989 r. oraz następstwa tych zmian • opisuje na podstawie mapy Polski i danych statystycznych zmiany granic Polski po 1945 r. 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia kształtowanie się aktualnego podziału politycznego od okresu wielkich odkryć geograficznych przez kolonializm po proces dekolonizacji • opisuje ustroje polityczne na świecie • wyjaśnia gospodarcze, społeczne oraz polityczne skutki integracji i dezintegracji w skali lokalnej, regionalnej i globalnej • wykazuje korzyści wynikające z położenia geograficznego Polski 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • analizuje przyczyny integracji i dezintegracji państw • uzasadnia, dlaczego niektóre kraje ulegają rozpadowi politycznemu • ocenia znaczenie położenia geopolitycznego Polski w Europie i na świecie
Współczesne problemy demograficzne i społeczne						
3.	Zmiany liczby ludności na świecie	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>demografia, przyrost naturalny, eksplozja demograficzna</i> • wymienia czynniki wzrostu 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje na podstawie danych statystycznych zmiany liczby ludności na poszczególnych kontynentach • opisuje czynniki wpływające 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • oblicza współczynnik przyrostu naturalnego • wykazuje przyczyny zmian współczynnika przyrostu naturalnego na świecie 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przyczyny dysproporcji między wartością współczynnika przyrostu naturalnego w krajach wysoko i słabo 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • prognozuje zmiany liczby ludności na świecie • przewiduje skutki wzrostu liczby ludności na świecie • formułuje wnioski na

		<p>liczby ludności na świecie</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia nazwy najludniejszych kontynentów i wskazuje te kontynenty na mapie świata wymienia nazwy krajów o wysokim i niskim przyroście naturalnym odczytuje z wykresu wartość współczynników: urodzeń, zgonów i przyrostu naturalnego w Polsce 	<p>na zmiany liczby ludności na świecie</p> <ul style="list-style-type: none"> odczytuje z mapy tematycznej zróżnicowanie współczynnika przyrostu naturalnego na świecie wymienia czynniki wpływające na eksplozję demograficzną analizuje wykres przedstawiający model przejścia demograficznego opisuje na podstawie wykresu i danych statystycznych zmiany liczby ludności w Polsce po 1946 r. 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje na podstawie danych statystycznych wartość współczynnika przyrostu naturalnego w krajach słabo i wysoko rozwiniętych charakteryzuje fazy przejścia demograficznego i epidemiologicznego na przykładach z całego świata wymienia czynniki wpływające na niską wartość przyrostu naturalnego w Polsce 	<p>rozwiniętych gospodarczo</p> <ul style="list-style-type: none"> analizuje skutki eksplozji demograficznej analizuje skutki ujemnego przyrostu naturalnego w krajach wysoko rozwiniętych opisuje cechy społeczeństw w różnych fazach przejścia demograficznego na wybranych przykładach analizuje model przejścia epidemiologicznego na wybranych przykładach ukazuje zmiany liczby ludności w Polsce 	<p>podstawie analizy diagramu ilustrującego zmiany współczynnika przyrostu naturalnego w Polsce w wybranych latach</p>
4.	Przemiany na rynku pracy	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>struktura demograficzna</i>, <i>struktura zatrudnienia</i> definiuje bezrobocie wymienia nowe formy zatrudnienia 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje strukturę zatrudnienia ludności w wybranych krajach omawia przyczyny bezrobocia na wybranych przykładach opisuje nowe formy zatrudnienia 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje strukturę zatrudnienia w wybranych krajach świata na podstawie danych statystycznych i wykresu wyjaśnia przyczyny różnych rodzajów bezrobocia wskazuje zalety i wady telepracy 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje zależność struktury zatrudnienia od poziomu gospodarczego państw wymienia społeczne i ekonomiczne skutki bezrobocia na świecie wyjaśnia, na czym polegają zmiany zachodzące na rynku pracy w skali globalnej i regionalnej, wynikające z rozwoju nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia sposoby przeciwdziałania bezrobociu na świecie uzasadnia konieczność dostosowania kwalifikacji zawodowych do zmieniających się potrzeb gospodarki w Europie i w Polsce

5.	Rozmieszczenie ludności na świecie	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminu <i>gęstość zaludnienia</i> • wymienia nazwy obszarów o największej i najmniejszej gęstości zaludnienia na świecie i wskazuje te obszary na mapie • wymienia na podstawie mapy bariery osadnicze na świecie • odczytuje z danych statystycznych gęstość zaludnienia na kontynentach 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności na wybranych przykładach • omawia na podstawie mapy gęstości zaludnienia zróżnicowanie rozmieszczenia ludności na świecie • wyróżnia i charakteryzuje obszary o optymalnych i trudnych warunkach do zamieszkania w skali globalnej i regionalnej • opisuje na podstawie mapy rozmieszczenie ludności w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje gęstość zaludnienia w krajach słabo i wysoko rozwiniętych gospodarczo • oblicza wskaźnik gęstości zaludnienia • porównuje wartość gęstości zaludnienia w wybranych krajach • opisuje geograficzne czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje wpływ barier osadniczych na rozmieszczenie ludności na świecie • wykazuje zależność pomiędzy liczbą ludności a poziomem rozwoju gospodarczego na danym obszarze 	<ul style="list-style-type: none"> • formułuje prawidłowości rządzące rozmieszczeniem ludności na świecie • analizuje skutki dużej lub małej gęstości zaludnienia w krajach słabo i wysoko rozwiniętych gospodarczo
6.	Przyczyny i skutki migracji ludności	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>migracja, emigracja, imigracja, reemigracja, saldo migracji</i> • wymienia czynniki migracji na świecie • wymienia przyczyny migracji zagranicznych Polaków • wymienia nazwy krajów, do których migrują Polacy, i wskazuje te kraje na mapie 	<ul style="list-style-type: none"> • klasyfikuje migracje i podaje ich przyczyny • odczytuje z wykresu saldo migracji w wybranych krajach świata • wyjaśnia przyczyny ujemnego salda migracji ludności w wybranych krajach • opisuje główne kierunki migracji na świecie 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje saldo migracji w wybranych krajach • oblicza współczynnik przyrostu rzeczywistego • opisuje wpływ ruchów migracyjnych na zmiany liczby ludności na świecie 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje współczesne kierunki emigracji Polaków • charakteryzuje czynniki wpływające na atrakcyjność niektórych państw dla imigrantów • opisuje pozytywne i negatywne skutki migracji zagranicznych 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje główne kierunki migracji we współczesnym świecie • ocenia skutki migracji zagranicznych
7.	Kultura w rozwoju społeczeństw	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia główne i mieszane odmiany ludzkie i wskazuje rozmieszczenie ich przedstawicieli na mapie • wymienia główne rodziny i grupy językowe na świecie • wymienia główne religie na świecie • wyjaśnia znaczenie terminu <i>mniejszość narodowa</i> • wymienia mniejszości narodowe żyjące w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przyczyny kulturowego zróżnicowania ludności na świecie • opisuje na podstawie danych statystycznych strukturę wyznaniową na świecie • opisuje na podstawie mapy zróżnicowanie językowe ludności świata • opisuje na podstawie mapy kręgi cywilizacyjne na świecie • wymienia nazwy regionów zamieszkiwanych przez mniejszości narodowe w Polsce i wskazuje te regiony na mapie 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje na podstawie mapy zróżnicowanie odmian ludzkich • charakteryzuje różnice między poszczególnymi kręgami kulturowymi na świecie • analizuje zróżnicowanie kulturowe ludności Polski 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje konsekwencje występowania wielu odmian ludzkich oraz dużego zróżnicowania etnicznego na świecie • wyjaśnia znaczenie kultury i tradycji regionalnych w procesie różnicowania się regionów pod względem rozwoju społeczno-gospodarczego • wyjaśnia rolę tradycji w rozwoju przedsiębiorczości w państwach Azji Południowo-Wschodniej 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady działań, które mogłyby ograniczyć negatywne przejawy zróżnicowania rasowego, językowego i religijnego na świecie

8.	Osadnictwo miejskie. Problemy wielkich metropolii	<ul style="list-style-type: none"> wymienia rodzaje jednostek osadniczych wyjaśnia znaczenie terminów: <i>miasto, wieś</i> wymienia funkcje miast na świecie wskazuje na mapie świata i Polski największe miasta wymienia kryteria wyróżniania miast w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady typowych form osadnictwa wiejskiego opisuje czynniki miastotwórcze i funkcje miast opisuje na podstawie fotografii typy fizjonomiczne przykładowych miast świata wymienia na podstawie mapy miasta w Polsce liczące powyżej 200 tysięcy mieszkańców 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje miasta typowe dla poszczególnych regionów świata wymienia przyczyny nierównomiernego rozmieszczenia miast w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia pozytywne i negatywne skutki życia w mieście podaje przykłady typów miast odznaczających się podobnymi elementami architektonicznym i układem przestrzennym opisuje kryteria wyróżniania miast w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> Na wybranych przykładach omawia problemy rozwoju miast w krajach wysoko i słaborozwiniętych gospodarczo 	
9.	Procesy urbanizacyjne	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>urbanizacja, wskaźnik urbanizacji, zespoły miejskie</i> wymienia płaszczyzny urbanizacji wymienia czynniki mające wpływ na intensywność urbanizacji odczytuje na podstawie danych statystycznych wskaźniki urbanizacji w wybranych krajach świata wymienia nazwy najlepiej i najgłębiej zurbanizowanych województw w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje przyczyny urbanizacji na świecie wymienia typy aglomeracji miejskich wyjaśnia zróżnicowanie procesów urbanizacji na świecie wyjaśnia proces dezurbanizacji wskazuje na mapie świata obszary najsilniej i najgłębiej zurbanizowane oraz największe zespoły miejskie wymienia fazy urbanizacji 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje fazy urbanizacji porównuje i opisuje wskaźniki urbanizacji na świecie i w wybranych regionach opisuje procesy tworzenia się aglomeracji miejskich oraz ich formy wykazuje różnice między aglomeracją monocentryczną a policentryczną opisuje przyczyny powstawania dzielnic nędzy w krajach słabo rozwiniętych gospodarczo 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje przyczyny i skutki ekspansji przestrzennej wielkich metropolii świata charakteryzuje proces suburbanizacji i reurbanizacji w Polsce wyjaśnia przyczyny powstawania dzielnic nędzy, wzrostu przestępczości, degradacji środowiska przyrodniczego i problemów komunikacyjnych w dużych miastach 	<ul style="list-style-type: none"> identyfikuje i wyjaśnia procesy wzrostu liczby ludności oraz ekspansji przestrzennej wielkich metropolii świata proponuje działania, które mogą poprawić jakość życia mieszkańców w dzielnicach nędzy (slumsach, fawelach) 	
10.	Przemiany obszarów wiejskich	<ul style="list-style-type: none"> Wymienia cechy obszarów wiejskich Wymienia współczesne funkcje obszarów wiejskich 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia różnicę między miastem a wsią wyjaśnia na czym polegają współczesne funkcje obszarów wiejskich 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje zmiany w funkcji obszarów wiejskich na wybranych przykładach (np. w Unii Europejskiej, w regionach turystycznych, w państwach rozwijających się) 	<ul style="list-style-type: none"> Interpretuje wykresy i diagramy wskazując związki między poziomem rozwoju gospodarczego a spadkiem zatrudnienia w rolnictwie i rozwojem nowych funkcji 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia szanse i zagrożenia dla środowiska przyrodniczego i mieszkańców poszczególnych regionów wynikające z procesów przemian zachodzących na terenach wiejskich 	
11.	Sprawdzenie wiadomości z rozdziału <i>Mapa świata oraz Współczesne problemy demograficzne i społeczne</i>						

Gospodarka rolna i problemy wyżywienia ludności na świecie

12.	Kierunki rozwoju rolnictwa na świecie	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia nazwy obszarów o korzystnych czynnikach rozwoju rolnictwa i wskazuje te obszary na mapie świata wymienia czynniki ograniczające rozwój rolnictwa wyjaśnia znaczenie terminów: <i>struktura użytkowania ziemi, monokultura, rolnictwo towarowe, rolnictwo samozaopatrzeniowe</i> 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie rolnictwa opisuje na podstawie map warunki przyrodnicze rozwoju rolnictwa na świecie wymienia pozaprzyrodnicze czynniki rozwoju rolnictwa wyróżnia na podstawie danych statystycznych i wykresu główne cechy struktury użytkowania ziemi opisuje na podstawie danych statystycznych poziom mechanizacji rolnictwa w wybranych krajach świata wymienia cechy rolnictwa ekstensywnego i intensywnego 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia przyczyny przestrzennego zróżnicowania rolnictwa na świecie porównuje cechy rolnictwa intensywnego i ekstensywnego na wybranych przykładach oblicza wielkość plonów na wybranych przykładach 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenia wpływ wybranych czynników przyrodniczych i społeczno-gospodarczych na zmiany struktury użytkowania ziemi wykazuje pozytywne i negatywne skutki rolnictwa przemysłowego analizuje przestrzenne rozmieszczenie sposobów gospodarowania na świecie i w wybranych regionach 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> wykazuje na wybranych przykładach zależność poziomu produkcji rolnej od warunków pozaprzyrodniczych porównuje warunki rozwoju rolnictwa w Polsce z warunkami rozwoju rolnictwa w krajach Unii Europejskiej i formułuje wnioski
13.	Rozmieszczenie głównych upraw na świecie	<ul style="list-style-type: none"> wymienia nazwy głównych roślin uprawnych na świecie wymienia czynniki warunkujące rozmieszczenie upraw na świecie wymienia główne uprawy w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> klasyfikuje rośliny uprawne podaje przyczyny zróżnicowania w rozmieszczeniu obszarów upraw wybranych roślin wymienia nazwy obszarów upraw wybranych roślin i wskazuje te obszary na mapie świata wymienia największych producentów wybranych roślin wyjaśnia znaczenie roślin zbożowych i przemysłowych w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje główne obszary upraw na świecie wyjaśnia przyczyny zróżnicowania rozmieszczenia obszarów wybranych upraw na świecie porównuje wielkość produkcji rolniczej w wybranych krajach świata i w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnia przyczyny zróżnicowania upraw roślin w wybranych regionach ocenia zmiany w strukturze zasiewów w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje na podstawie danych statystycznych plony i zbiory roślin uprawnych w wybranych krajach świata i w Polsce oraz formułuje wnioski
14.	Uwarunkowania rozwoju chowu zwierząt na świecie	<ul style="list-style-type: none"> wymienia cele hodowli zwierząt wymienia główne gatunki zwierząt hodowlanych w różnych regionach świata wymienia przeznaczenie wybranych zwierząt hodowlanych 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia czynniki wpływające na hodowlę zwierząt na świecie omawia na podstawie wykresów pogłowie zwierząt hodowlanych na wybranych przykładach wymienia nazwy regionów 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje główne obszary chowu zwierząt na świecie wymienia przyczyny zróżnicowania rozmieszczenia chowu na świecie porównuje intensywny i ekstensywny chów zwierząt omawia czynniki wpływające 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia strukturę hodowli zwierząt na świecie ocenia znaczenie chowu zwierząt dla polskiej gospodarki 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje zależność w rozmieszczeniu chowu niektórych gatunków zwierząt hodowlanych od warunków produkcji rolnej (przyrodniczych i pozaprzyrodniczych)

			<p>hodowli zwierząt i wskazuje te regiony na mapie świata</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje główne kierunki produkcji zwierzęcej w Polsce 	<p>na zróżnicowanie rozmieszczenia hodowli bydła w różnych regionach</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przyczyny spadku pogłowia zwierząt hodowlanych w Polsce 		
15.	Poziom wyżywienia ludności świata i dostęp do wody	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia czynniki wpływające na nierównomierny dostęp do żywności • wymienia na podstawie mapy kraje o niedoborze i nadprodukcji żywności 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje przyczyny głodu i niedożywienia • odczytuje z wykresu strukturę niedożywienia w wybranych regionach świata • wskazuje na mapie regiony głodu i niedożywienia na świecie • wymienia nazwy organizacji międzynarodowych zajmujących się pomocą dla regionów, w których występuje zjawisko głodu 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje poziomy wyżywienia na świecie • wyjaśnia, z czego wynikają różnice w wielkości i strukturze spożycia żywności na świecie • wyjaśnia przyczyny otyłości na świecie • wyjaśnia, na czym polegała zielona rewolucja 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje zależność poziomu wyżywienia ludności od warunków produkcji rolnej • analizuje skutki głodu i niedożywienia na świecie • wyjaśnia skutki zielonej rewolucji • wyjaśnia skutki otyłości jako choroby cywilizacyjnej 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia i projektuje różne formy pomocy krajów i organizacji pozarządowych państwom oraz regionom dotkniętym głodem • ocenia skuteczność działań organizacji międzynarodowych zajmujących się pomocą dla regionów dotkniętych głodem
16.	Gospodarka leśna świata	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>monokultura leśna</i>, <i>lesistość</i>, <i>rybołówstwo</i>, <i>rybactwo</i>, <i>akwakultura</i>, <i>marikultura</i> • wymienia największe kompleksy leśne na Ziemi • wymienia funkcje lasów • wymienia na podstawie mapy województwa o największym i najmniejszym zalesieniu w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia gospodarcze wykorzystanie lasów • wymienia różnice między rabunkową a racjonalną gospodarką leśną • wymienia kraje na świecie o zróżnicowanej lesistości • opisuje na podstawie mapy rozmieszczenie głównych kompleksów leśnych w Polsce • przedstawia podział obszarów morskich na świecie • wymienia przykłady wykorzystania oceanu światowego 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje racjonalną gospodarkę leśną na wybranych przykładach • charakteryzuje kierunki zmian w powierzchni lasów na świecie (w wyniku wylesiania i zalesiania) • omawia problemy gospodarki leśnej w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje skutki nieracjonalnej gospodarki leśnej na świecie i w Polsce • podaje przykłady pozytywnego i negatywnego gospodarowania zasobami leśnymi • wykazuje przyczyny rabunkowej gospodarki leśnej na wybranych przykładach 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia potrzebę ochrony zasobów leśnych oraz formułuje wnioski
17.	Wykorzystanie zasobów morskich	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia na podstawie danych statystycznych nazwy państw o największych połowach morskich • wymienia nazwy portów rybackich w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje na podstawie mapy obszary połowów morskich • porównuje na podstawie danych statystycznych wielkość połowów morskich 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje cechy gospodarki morskiej • porównuje udział oceanów w światowych połowach • omawia problemy gospodarki morskiej w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje zagrożenia wynikające ze zbyt intensywnej eksploatacji zasobów morskich 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia potrzebę współdziałania państw w zakresie ochrony zasobów morskich

18.	Gospodarka rolna na świecie – sprawdzian		w Polsce z innymi krajami			
19.	Odnawialne i nieodnawialne źródła energii	<ul style="list-style-type: none"> wymienia źródła energii na świecie wymienia surowce energetyczne wymienia największych producentów surowców energetycznych wymienia główne surowce energetyczne w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia na podstawie mapy rozmieszczenie surowców energetycznych na świecie opisuje znaczenie surowców energetycznych wymienia nazwę organizacji skupiającej największych eksporterów ropy naftowej odczytuje z wykresu zmiany w bilansie energetycznym świata odczytuje na podstawie wykresów udział wybranych krajów w światowej produkcji energii elektrycznej lokalizuje na mapie surowce energetyczne w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia czynniki wpływające na strukturę energii w danym kraju analizuje bilans energetyczny świata wyjaśnia twierdzenie, że ropa naftowa rządzi światem 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia skutki wykorzystywania tradycyjnych surowców energetycznych charakteryzuje i ocenia zróżnicowanie i zmiany struktury wykorzystania surowców energetycznych na świecie 	<ul style="list-style-type: none"> prognozuje zmiany w bilansie energetycznym świata do 2050 r.
20.	Produkcja energii elektrycznej na świecie	<ul style="list-style-type: none"> wymienia typy elektrowni wymienia odnawialne źródła energii <p>wymienia nazwy różnych typów elektrowni w Polsce</p>	<ul style="list-style-type: none"> wymienia zalety i wady różnych rodzajów elektrowni wymienia i lokalizuje na mapie obszary występowania różnych typów elektrowni wyjaśnia znaczenie odnawialnych źródeł energii elektrycznej dla gospodarki <p>lokalizuje na mapie Polski elektrownie ciepłne i wodne</p>	<ul style="list-style-type: none"> analizuje strukturę produkcji energii elektrycznej w Polsce wykazuje korzyści z wykorzystywania niekonwencjonalnych źródeł energii 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia zjawisko uzależnienia produkcji energii na świecie od źródeł zaopatrzenia surowców nieodnawialnych ocenia pozytywne i negatywne skutki rozwoju energetyki atomowej przedstawia problemy przemysłu energetycznego w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnia konieczność racjonalnej gospodarki surowcami energetycznymi i energią ocenia możliwości wykorzystania w Polsce źródeł energii odnawialnej

21.	Funkcje i czynniki lokalizacji przemysłu	<p>wymienia sekcje i działy przemysłu</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia funkcje przemysłu wymienia przyrodnicze i pozaprzyrodnicze czynniki lokalizacji przemysłu wymienia najlepiej rozwijające się działy produkcji przemysłowej w Polsce wyjaśnia znaczenie terminów: <i>okręg przemysłowy, ośrodek przemysłowy</i> wymienia na podstawie mapy nazwy okręgów przemysłowych na świecie 	<ul style="list-style-type: none"> omawia na wybranych przykładach czynniki lokalizacji przemysłu wymienia na podstawie danych statystycznych i wskazuje na mapie świata kraje o największej produkcji przemysłowej w wybranych dziedzinach charakteryzuje na podstawie wykresu udział przemysłu w tworzeniu PKB w wybranych krajach przedstawia na podstawie danych statystycznych i wykresu strukturę produkcji przemysłowej w Polsce charakteryzuje cechy okręgu przemysłowego wymienia rodzaje okręgów przemysłowych na świecie i lokalizuje je na mapie 	<ul style="list-style-type: none"> omawia różnice między przymusową, związaną i swobodną lokalizacją przemysłu podaje przykłady lokalizacji przymusowej, związanej i swobodnej charakteryzuje rewolucje przemysłowe wyjaśnia przyczyny zmian zachodzących w polskim przemyśle w ostatnim 30-leciu charakteryzuje na podstawie mapy czynniki lokalizacji wybranych okręgów przemysłowych omawia strukturę gałęziową przemysłu w wybranych okręgach 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia związki między lokalizacją przemysłu a warunkami naturalnymi, rynkiem zbytu, szlakami komunikacyjnymi i potencjałem ludzkim analizuje przyczyny prywatyzacji i restrukturyzacji przemysłu w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia udział i znaczenie inwestycji zagranicznych w Polsce wymienia pozytywne i negatywne skutki koncentracji przemysłu
22.	Restrukturyzacja przemysłu	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>restrukturyzacja przemysłu, modernizacja przemysłu, deglomeracja przemysłu</i> wymienia branże przemysłu high-tech wymienia na podstawie mapy regiony, w których rozwija się przemysł high-tech 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia cechy restrukturyzacji i modernizacji przemysłu przedstawia cechy przemysłu wysokiej technologii wymienia czynniki lokalizacji przemysłu high-tech opisuje rozmieszczenie ośrodków high-tech na świecie 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje formy przestrzenne przemysłu high-tech (technopolie, klastry, dystrykty przemysłowe) charakteryzuje wybrany ośrodek high-tech wymienia przykłady najszybciej rozwijających się gałęzi nowoczesnego przemysłu 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje na podstawie mapy udział produktów wysokiej technologii w eksporcie artykułów przemysłowych w wybranych krajach opisuje wpływ przemysłu wysokich technologii na rozwój gospodarczy państw 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnia korzyści wynikające z rozwijania nowoczesnych gałęzi przemysłu ocenia skutki procesu restrukturyzacji i modernizacji przemysłu na świecie i w Polsce ocenia politykę państw wysoko rozwiniętych gospodarczo dotyczącą restrukturyzacji okręgów przemysłowych

23.	Społeczeństwo informacyjne	<ul style="list-style-type: none"> Wymienia cechy społeczeństwa informacyjnego 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje cechy społeczeństwa informacyjnego wyjaśnia na czym polega wykluczenie cyfrowe 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje przykłady aktywności społecznych i gospodarczych w sieci wymienia zalety i wady internetu 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje przyczyny zróżnicowania regionalnego dostępu do internetu wskazuje skutki wykluczenia cyfrowego i sposoby jego ograniczenia 	<ul style="list-style-type: none"> Wyjaśnia zagrożenia wynikające z braku kontroli nad treściami umieszczanymi w Internecie
24	Kierunki rozwoju transportu	<ul style="list-style-type: none"> wymienia działy komunikacji klasyfikuje rodzaje transportu wyjaśnia znaczenie terminu <i>infrastruktura transportowa</i> wymienia czynniki rozwoju transportu wymienia na podstawie mapy nazwy głównych portów morskich oraz wskazuje główne szlaki transportu morskiego wymienia na podstawie mapy nazwy regionów o największej gęstości dróg kołowych na świecie 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje znaczenie transportu opisuje zróżnicowanie sieci transportowej na świecie opisuje działy łączności opisuje znaczenie poszczególnych rodzajów transportu lądowego na świecie opisuje na podstawie mapy przestrzenne zróżnicowanie gęstości sieci dróg kołowych i sieci kolejowej na świecie opisuje znaczenie transportu wodnego i lotniczego 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje na podstawie wykresu dostęp do internetu w wybranych krajach świata wyjaśnia przyczyny, które zadecydowały o stanie sieci transportowej w poszczególnych państwach, charakteryzuje wady i zalety różnych rodzajów transportu omawia znaczenie nowoczesnych terminali w rozwoju regionów 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia przyczyny zróżnicowania udziału sektora usług w tworzeniu dochodu narodowego na świecie omawia zmiany zachodzące w kierunkach i natężeniu ruchu osób i towarów na świecie i w wybranych regionach 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia rolę nowoczesnych usług komunikacyjnych w funkcjonowaniu gospodarki i w życiu codziennym

25.	Rozwój turystyki na świecie	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>turystyka, walory turystyczne infrastruktura turystyczna</i> • wymienia rodzaje turystyki • wymienia przyczyny rozwoju turystyki 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie turystyki w gospodarce państw świata • klasyfikuje turystykę wg różnych kryteriów • charakteryzuje rodzaje turystyki • wymienia nazwy regionów o wysokich walorach turystycznych i wskazuje te regiony na mapie 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje wybrane obszary intensywnie zagospodarowane turystycznie • identyfikuje pozytywne i negatywne skutki rozwoju turystyki dla gospodarki i środowiska przyrodniczego 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przyczyny zróżnicowania udziału sektora usług w tworzeniu dochodu narodowego na świecie • omawia zmiany zachodzące w kierunkach i natężeniu ruchu osób i towarów na świecie i w wybranych regionach 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia, że zatrudnienie w usługach jest jednym z mierników poziomu rozwoju gospodarczego • wyjaśnia znaczenie łączności w funkcjonowaniu polskiej gospodarki • charakteryzuje główne problemy transportu w Polsce
-----	-----------------------------	--	---	---	---	--

26. Sprawdzenie wiadomości z rozdziału *Przemiany w przemyśle i usługach*

27.	Dysproporcje w rozwoju ekonomicznym państw	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminu <i>produkt krajowy brutto (PKB)</i> • wymienia przyczyny dysproporcji w rozwoju społeczno-gospodarczym świata • odczytuje z tabeli wybrane wskaźniki społeczno-gospodarcze na danym obszarze • wymienia i wskazuje na mapie politycznej świata przykłady państw wysoko, średnio i słabo rozwiniętych gospodarczo • wyróżnia na podstawie mapy regiony bogate i biedne 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje wskaźniki społeczno-gospodarcze na danym obszarze • porównuje na podstawie mapy i danych statystycznych produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca w wybranych krajach • charakteryzuje wskaźnik rozwoju społecznego (HDI) • odczytuje z mapy zróżnicowanie wskaźnika HDI w wybranych krajach • opisuje cechy krajów o różnym poziomie rozwoju na wybranych przykładach określa na podstawie mapy i danych statystycznych, które regiony zalicza się do bogatej Północy, a które – do biednego Południa 	<ul style="list-style-type: none"> • klasyfikuje państwa na podstawie analizy wskaźników społeczno-gospodarczych • opisuje skutki nierównomiernego rozwoju państw 	<p>Uczeń poprawnie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównuje wybrane kraje świata pod względem wartości PKB na 1 mieszkańca (tys. USD) oraz wskaźnika HDI • dostrzega zależności między wartością wskaźnika PKB i HDI • analizuje działania bogatych państw i organizacji międzynarodowych mające na celu zniwelowanie różnic pomiędzy najbogatszymi i najbiedniejszymi krajami 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia i projektuje różne formy pomocy krajów i organizacji pozarządowych państwom oraz regionom dotkniętym głodem • ocenia skuteczność działań organizacji międzynarodowych zajmujących się pomocą dla regionów dotkniętych głodem
-----	--	--	---	---	--	--

28.	Procesy globalizacji	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminu <i>globalizacja</i> • wymienia przyczyny globalizacji • wymienia płaszczyzny globalizacji 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia przykłady procesów globalizacji • wymienia korzyści wynikające z rozwoju procesu globalizacji • wymienia nazwy największych korporacji na świecie 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje procesy globalizacji na świecie i ich wpływ na rozwój regionalny i lokalny • charakteryzuje wielkie korporacje i ich rolę w procesie globalizacji 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia pozytywne i negatywne skutki procesu globalizacji • podaje i analizuje przyczyny sprzeciwu wobec globalizacji 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia i projektuje różne formy pomocy krajów i organizacji pozarządowych państwom oraz regionom dotkniętym głodem • ocenia skuteczność działań organizacji międzynarodowych zajmujących się pomocą dla regionów dotkniętych głodem
29.	Współpraca międzynarodowa	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia płaszczyzny integracji międzynarodowej • wymienia na podstawie mapy nazwy organizacji międzynarodowych 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje cele integracji w skali globalnej i regionalnej • wyjaśnia znaczenie handlu międzynarodowego • wyjaśnia, co składa się na bilans handlu zagranicznego • wymienia na podstawie diagramów głównych światowych eksporterów i importerów 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia korzyści wynikające ze współpracy międzynarodowej • analizuje znaczenie ONZ • charakteryzuje organizacje międzynarodowe, których członkiem jest Polska 	<ul style="list-style-type: none"> • Charakteryzuje regionalny wymiar współpracy • Wymienia cechy transgranicznej współpracy 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje korzyści, jakie osiągają kraje średnio i słabo rozwinięte gospodarczo z lokalizacji filii międzynarodowych koncernów na ich terenie • uzasadnia na dowolnych przykładach, że Polska jest objęta procesem globalizacji
30.	Gospodarowanie zasobami naturalnymi Ziemi	<ul style="list-style-type: none"> • Dokonuje podziału zasobów naturalnych Ziemi • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>ekorozwój, recykling, rekultywacja</i> • rozróżnia formy ochrony przyrody w Polsce • 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia koncepcję zrównoważonego rozwoju • charakteryzuje filary zrównoważonego rozwoju • omawia na podstawie wykresu działania związane z recyklingiem 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje działania podejmowane na rzecz odbudowania równowagi ekologicznej • wymienia nazwy międzynarodowych form ochrony przyrody • charakteryzuje kierunki określające relacje człowiek - środowisko 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia skutki wpływu człowieka na środowisko przyrodnicze • ocenia rozwiązania podejmowane w skali globalnej i regionalnej zapobiegające ocieplaniu się klimatu • projektuje działania stosowane w sytuacjach braku lub niedoborów wody w różnych strefach klimatycznych 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia, że integracja polityczna i gospodarcza jest korzystna dla krajów zrzeszonych w poszczególnych organizacjach • formułuje problemy wynikające z eksploatacji zasobów odnawialnych i nieodnawialnych •

31. -32	Globalne i regionalne zagrożenia dla środowiska geograficznego	<ul style="list-style-type: none"> Wymienia główne procesy będące wynikiem niszczącej działalności człowieka w środowisku Wskazuje czynniki wpływające na degradację gleb. 	<ul style="list-style-type: none"> Podaje przyczyny i skutki występowania efektu cieplarnianego, kwaśnych deszczy, dziury ozonowej wymienia przejawy antropopresji związanej z rozwojem rolnictwa opisuje wpływ przemysłu i transportu na środowisko przyrodnicze wymienia czynniki wpływające na niedobór wody na świecie 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje efekt cieplarniany i mechanizm powstawania dziury ozonowej opisuje przyczyny zachodzących współcześnie globalnych zmian klimatu (globalnego ocieplenia) charakteryzuje obszary niedoboru i nadmiaru wody na świecie i określa przyczyny tego zróżnicowania wymienia działania człowieka przyczyniające się do deficytu zasobów wody na świecie <p>Charakteryzuje przebieg procesów: efekt cieplarniany, dziura ozonowa, kwaśne deszcze</p>	<ul style="list-style-type: none"> Wykazuje związki przyczynowo skutkowe pomiędzy działalnością człowieka a środowiskiem geograficznym Analizuje przyczyny i skutki pustoszczenia obszarów na świecie 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje na przykładach, że zbyt intensywne wykorzystanie rolnicze gleb oraz nieumiejętne zabiegi agrotechniczne powodują w wielu częściach świata degradację gleb, co w konsekwencji prowadzi do spadku produkcji żywności, a w niektórych regionach świata – do głodu i ubóstwa
33.	Sprawdzenie wiadomości z rozdziału <i>Świat w czasie przemian. Relacje człowiek – środowisko geograficzne</i>					